

'Handwerkles op school was zo goed voor de fijne motoriek'

De Naaifabriek, het naaicafé van Hennie Wagenaar in Amersfoort, heeft wel iets weg van de particuliere naaiwinkel uit de 19de eeuw. Bij de plaatselijke linnennaaiester konden meisjes zich bekwamen in breien, naaien, stoppen en verstellen. Groot verschil met tegenwoordig is dat deze 'nuttige handwerken' toen bittere noodzaak waren voor het bestieren van het huishouden.

In 1878 werd handwerken dan ook een verplicht vak voor schoolgaande meisjes. Claartje de Kreuk (64) weet er als archivaris van vrouwenvereniging Tesselschade-Arbeid Adelt (TAA) veel over te vertellen. "Het handwerkonderwijs was in die tijd sterk gericht op het huishouden. Zo leerden de meisjes borduren om later het wasgoed – dat naar de blekerij ging – te kunnen merken met hun initialen." Ze pakt de merklap van haar moeder erbij. "Deze is uit 1925. Hij zat als voorbeeld in haar naaimandje." Het lapje is gevuld met rood geborduurde sierletters en allerlei verschillende steken. De meisjes hadden ook een oefenlap voor naaiwerk. "Met knoopsgaten, haakjes en drukkertjes."

"Vroeger droeg iedereen kleding die eindeloos meeging. De kwaliteit van de materialen was beter en je had maar een paar stuks. Als iets kapot ging, dan werd het weer gemaakt." Zo stopte de moeder van De Kreuk ook wollen sokken. "Dat liep verschrikkelijk," herinnert ze zich. "Als je nu zes paar voor weet ik het hoeveel bij Zeeman koopt, is stoppen de moeite niet meer. Die gooi je weg."

Naast de 'nuttige handwerken' oefenden de meisjes ook de 'fraaie handwerken' voor het versieren van bijvoorbeeld tafelen linnengoed. Om de 'fraaie handwerken' te bewaren, lanceerde TAA in 2007 met stichting de Digitale Handwerkjuf een dvd-box. Het doel? 'Bedreigde' borduursteken en -technieken behouden. Op drie dvd's worden ze gedemonstreerd. (Zie box linksonder)

Sinds 1973 is handwerken niet meer verplicht op de basisschool. De Kreuk – die zelf ook de aktes haalde om hand-

---

Vroeger was de kwaliteit van kleding beter. Het moest ook lang meegaan

werkles te kunnen geven – vindt het jammer. "Het was heel goed voor de fijne motoriek." En de noodzaak van de 'nuttige handwerken' mag in deze moderne tijd dan zijn verdwenen, volgens De Kreuk is het toch wel heel vervelend als je knoop van je warme winterjas af vliegt. Haar oudste dochter deed De Kreuk een naaimachine cadeau toen ze afstudeerde. "Ik zei: nu kun je heel knap zijn, maar je moet ook nog iets nuttigs kunnen doen."